

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бартко С. Л.

*Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник – канд. геогр. наук, доц. Питуляк М. Р.

Земля виступає одним із головних ресурсів життєдіяльності суспільства. Вона є територіальною основою для усіх видів діяльності людини та слугує виробничим фактором багатьох галузей. Земельні ресурси є продуктом природи, територіально обмежені і нічим не замінні, які не зношуються при раціональному використанні. Земельний фонд Хмельницької області складає більше 2000 тис. га, в структурі земельного фонду майже 3/4 території зайнято сільськогосподарськими землями. Площа сільськогосподарських угідь зменшується, у свою чергу збільшується кількість забудованих земель [1].

На сьогоднішній день, питання дослідження земельно-ресурсного потенціалу як складової природно-ресурсного потенціалу (ПРП) на рівні адміністративних одиниць залишаються недостатньо розробленими. Подальшої уваги науковців вимагають питання вдосконалення механізму природокористування і природоохоронної діяльності на рівні регіонів; проблема оцінки ПРП; недостатня вивченість компонентної структури інтегрального ПРП обласних регіонів, його географічної різноманітності; системних досліджень економічної ефективності природокористування у різних галузях і регіонах України.

Питанням вивчення земельних ресурсів Хмельницької області займалась ціла низка дослідників: фахівців географів, економістів та аграрників. Слід звернути увагу на дослідження проведені В. П. Руденком, І. Є. Журбою, П. О. Сухим, В. В. Лапчинським та іншими.

Дослідження земельних ресурсів представлені у працях Журби І. Є.:

- Оцінка земельно-ресурсного потенціалу Хмельницької області та економічна ефективність його використання (2000);

- Рациональне використання сільськогосподарських ресурсів як основа ефективного функціонування АПК (на прикладі Хмельницької області) (2000);
- Територіальна диференціація та ефективність використання природно-ресурсного потенціалу Хмельницької області (2003);
- Інтегральний природно-ресурсний потенціал Хмельницької області за умов інтеграційних процесів (2014);
- Головні напрями раціонального використання природно-ресурсного потенціалу Хмельницької області в умовах трансформації економічної системи України (2016).

Аналізуючи його дослідження слід відзначити, що вчений особливу увагу звертав на природно-ресурсний потенціал та ефективне використання. Ним обґрунтовано основні напрями вдосконалення регіонального природокористування. «Найважливішими напрямками раціонального природокористування Хмельницької області є розроблення та впровадження загальнодержавної програми комплексного вивчення, ефективного освоєння, охорони та відтворення природно-ресурсного потенціалу області на різних ієрархічних рівнях» [3, с. 205].

Також, автор розробив картосхему територіальної структури інтегрального природно-ресурсного потенціалу Хмельницької області (рис. 1), де видно, що основну частку в області займають земельні ресурси.

Наукові праці Сухого П.О. присвячені головним чином дослідженню агропромислових комплексів, оцінці земельно-ресурсного потенціалу, особливостям розподілу та використання земельних ресурсів Хмельницької області, тематичному картографуванню.

Серед всіх його досліджень, що стосуються земельних ресурсів Хмельниччини, найбільш значимими є: «Особливості сучасного розподілу та використання земель сільського призначення в областях західної України (2007), Особливості використання земель сільськогосподарського призначення Хмельницької області (2012)».

Досліджуючи, сучасну структуру використання земельного фонду області вчений підтвердив, що «...основним видом приро-

докористування на її території є сільськогосподарське, частка якого перевищує 76% від загальної площі Хмельницької області

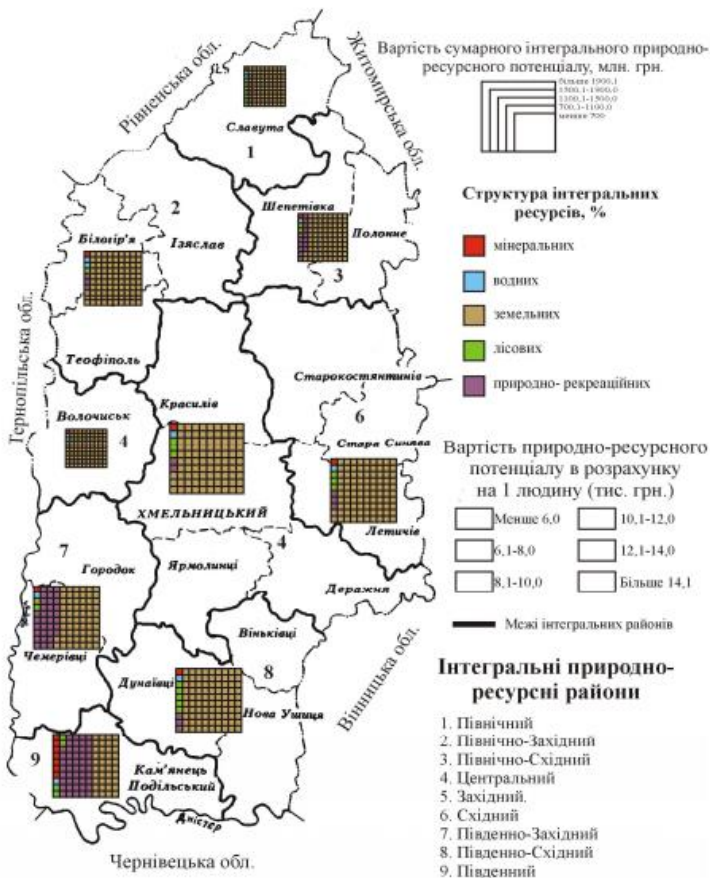

Рис. 1. Територіальна структура інтегрального природно-ресурсного потенціалу Хмельницької області [3].

У структурі сільськогосподарського землекористування домінуюче положення посідає рілля, частка якої в межах цього виду становить майже 80%. На досліджуваній території прослідковується значна територіальна диференціація як у рівнях сільськогосподарської освоєності, так і в значеннях частки ріллі в аграрному природокористуванні»[6, С. 152-153].

Дослідження земельних ресурсів Хмельниччини також проводяться на базі Подільського державного аграрно-технічного університету, зокрема: Лапчинським В. В. Ним проведена оцінка стану земельно-ресурсного потенціалу Хмельниччини (2011). За результатами досліджень вченого Хмельницька область за площею та земельно-ресурсним потенціалом є однією із провідних у країні, але внаслідок нераціонального використання земельних ресурсів сільськогосподарська освоєність і розораність території сягли 60,8%. Такий рівень сільськогосподарської освоєності території області в порівнянні з іншими регіонами України є надзвичайно високим.

Також було запропоновано ряд заходів для забезпечення раціонального землекористування в області, а саме: «...зменшити розораність території, оптимізувати структуру посівних площ сільськогосподарських культур; забезпечити рекультивацію порушених земель; підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва за рахунок збільшення продуктивності орних земель, пасовищ і сінокосів» [5, с. 141].

Висновки. Проаналізувавши праці вчених, можна зробити висновок, що земельні ресурси займають важливу ланку в наукових дослідженнях. Особливу увагу науковці звертають на природно-ресурсний потенціал та ефективне використання земельних ресурсів. Вченими запропоновано ряд методів за допомогою яких можна покращити стан земельних ресурсів області, а саме: оптимізувати структуру посівних площ; зниження техногенного навантаження; зменшити розораність території; рекультивація порушених земель; створення полезахисних лісосмуг, інших ґрунтозахисних лісонасаджень та підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва за рахунок збільшення продуктивності орних земель, пасовищ та сінокосів.

Список використаних джерел:

1. Екологічний паспорт Хмельницької області. Хмельницький за 2019 р. URL: <https://www.adm-km.gov.ua/wp-content/uploads/>
2. Журба І.Є. Головні напрями раціонального використання природно-ресурсного потенціалу Хмельницької області в умовах трансформації економічної системи України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 2. Т. 1. С. 205–209.

3. Журба І.Є. Інтегральний природно-ресурсний потенціал Хмельницької області за умов інтеграційних процесів. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. № 3. Т. 2. – С. 7–13.
4. Журба І.Є. Територіальна диференціація та ефективність використання природно-ресурсного потенціалу Хмельницької області. *Вісник Технологічного університету Поділля*. 2003. № 6. – С. 153–159.
5. Лапчинський В. В. Оцінка стану земельно-ресурсного потенціалу Хмельниччини / В. В. Лапчинський. *Наукові доповіді НУБіП*. №2. Київ, 2016. С. 132-141.
6. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. - у трьох част.: підручник. Чернівці: Чернівецький ун-т., 2010. 552 с.
7. Сухий П. О. Особливості використання земель сільськогосподарського призначення Хмельницької області. *Наукові записки Тернопільського національного педуніверситету*. Серія: географія. №2. Тернопіль, 2012. С. 147-153.

КАРСТОВЕ ОЗЕРО «ВІКНО СУХОВОЛЬСЬКЕ», ЯК ГІДРОЛОГІЧНА ПАМ'ЯТКА ПРИРОДИ

*Герман А. В., Грущук Д. Р., Шандра Ю. Я.
Львівський національний університет імені Івана Франка
Науковий керівник – канд. геогр. наук, доц. Шушняк В. М.*

Актуальність досліджень. Серед водойм Львівської області озера карстового походження заслуговують особливої уваги. Вони є одними з небагатьох водойм природного походження, здебільшого вирізняються стійким гідрологічним режимом та оригінальними біотопами. Озеро Вікно у с. Суховоля біля Львова є найглибшим карстовим озером у Львівській області. Наші дослідження проведені в ході підготовки клопотання до Департаменту екології та природних ресурсів Львівської облдержадміністрації стосовно надання цьому озеру статусу гідрологічної пам'ятки природи місцевого значення.

Аналіз досвіду попередніх досліджень. Уперше наукова згадка про озеро датується 1897 р. у пояснювальній записці до геологічної карти Львова Геологічного атласу Галичини за авторством Мар'яна Ломницького, де зазначено: «Дуже цікавим явищем є тут безстічне озерце, яке займає кілька гектарів на південно-західній